

COLLOQUE INTERNATIONAL

**LA LITTÉRATURE SERBE
DANS LE CONTEXTE EUROPEEN :**
TEXTE, CONTEXTE ET INTERTEXTUALITE

SRPСКА КЊИЖЕВНОСТ У ЕВРОПСКОМ КОНТЕКСТУ
ТЕКСТ, КОНТЕКСТ И ИНТЕРТЕКСТУАЛНОСТ

**Bordeaux, MSHA
les 29 et 30 septembre 2010**

PRESENTATION DU COLLOQUE

Le colloque international consacré à la littérature serbe – organisé dans le cadre de l'UMR 5222 CNRS / Université Bordeaux III *Europe Européanité et Européanisation* et du programme quadriennal MSHA 2007-2010 : « *Marges, mémoire et représentations des territoires européens* », avec le soutien du Ministère de la culture de la République de Serbie – s'inscrit dans une thématique plus large consistant à replacer les cultures slaves dans le contexte européen. Comme les colloques précédents traitant la même thématique, celui-ci s'insère aussi dans une politique culturelle visant à faire découvrir, en France, des auteurs et des œuvres encore inconnus ou mal connus en Occident. Dans ce sens il contribue à une meilleure connaissance d'une littérature écrite dans une langue « non-universelle », une littérature d'Europe considérée pourtant par les non-initiés comme « mineure » ou même « marginale ».

Née au Moyen Age, au sein d'un Etat médiéval prospère favorisant son développement, la littérature serbe a longtemps évolué sous l'influence de Byzance avant que son essor ne fut brutalement arrêté par l'invasion ottomane et la chute de l'Etat médiéval serbe au 15ème siècle. Réduite à son expression orale durant presque trois cents ans, la littérature écrite ne renaîtra qu'au 18ème siècle dans le cadre d'un foyer culturel de la diaspora serbe implantée dans les territoires sous la domination des Habsbourg. C'est en fait cette intelligentsia éduquée à Pest et à Vienne qui, tout en mariant une tradition slavo-serbe et des influences occidentales, a servi de pont entre, d'une part, l'héritage national médiéval et la modernité et, d'autre part, l'Europe et les lettres serbes. Toutefois, force est de constater que la véritable renaissance de la littérature nationale serbe ainsi que sa pleine intégration au sein de la culture européenne ne se sont faites qu'au 19ème siècle, avec l'affranchissement de la Serbie du joug ottoman et la restauration d'un Etat national, d'abord autonome puis entièrement indépendant.

Durant ce long processus d'*européanisation*, commencé précisément au 18ème siècle, la littérature serbe a franchi plusieurs étapes en s'efforçant, dans une évolution accélérée, de combler le retard dans son développement causé par les circonstances historiques. Ce faisant, elle a réussi – sans jamais renoncer à son authenticité, sans jamais mettre en péril son identité de littérature nationale – à s'ouvrir entièrement aux idées novatrices émanant de l'extérieur. En effet, tout en suivant son propre chemin à la croisée de l'Orient et de l'Occident, cette littérature n'a cessé de profiter de rencontres diverses et d'influences fécondes qui lui ont permis non seulement de s'enrichir et de se diversifier mais aussi d'établir des rapports dynamiques et créateurs avec les autres littératures, en particulier avec les grandes littératures européennes. Et si les écrivains serbes ont été contraints, au départ, de jouer un rôle modeste de disciples et même d'imitateurs de leurs grands maîtres européens, ils sont progressivement devenus des interlocuteurs respectables de leurs collègues occidentaux, des créateurs qui participent activement à la construction de l'édifice commun, celui que l'on appelle la civilisation européenne.

En prenant en considération les faits exposés, ce colloque tentera d'abord de faire ressortir comment la littérature serbe – une littérature à forte identité nationale – a su profiter des différentes influences tout en poursuivant son propre chemin, autonome et authentique. Plus précisément, il s'agira de démontrer, à travers une lecture intertextuelle, comment, dans cette littérature, ont pu se croiser et se féconder des orientations diverses – ce qui est authentique, propre à la culture serbe, et ce qui provenait de l'extérieur, d'horizons culturels différents ; et comment cette littérature, bénéficiant de nombreux acquis de la culture des autres pays européens, a réussi à réaliser une synthèse originale tout en gardant ses particularités nationales, synthèse grâce à la quelle elle peut aujourd'hui prétendre à juste titre d'être à la fois une partie intégrante des Lettres européennes et une littérature nationale à part entière.

Les langues du colloque : le français et le serbe.

Participants : 27 spécialistes de la littérature serbe, enseignants-chercheurs, travaillant en Serbie, en France et dans d'autres pays européens.

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ У ЕВРОПСКОМ КОНТЕКСТУ

ТЕКСТ, КОНТЕКСТ И ИНТЕРТЕКСТУАЛНОСТ

Бордо, MSHA, 29-30 септембар 2010.

Међународни научни скуп посвећен српској књижевности – организован у оквиру заједничког програма Универзитета « Мишел де Монтењ » - Бордо 3, Истраживачког центра « Европа, европејство и европеизација » и Истраживачког центра MSHA, уз подршку Министарства културе Републике Србије – представља део истраживачког пројекта који има за циљ да истражи и сагледа статус и место словенских култура у европском контексту. Као и претходни научни скупови посвећени истој тематици, и скуп « Српска књижевност у европском контексту » је заправо израз културне политике наведених научних институција која настоји, између осталог, да француској академској средини приближи оне књижевне вредности које су, због чињенице да су писане на такозваном « неуниверзалном језику », још увек недовољно познате на Западу. Међу такве вредности спада и српска књижевност која се, иако је саставни део европске културне баштине, и даље сматра од стране недовољно упућених « минорном » или чак « маргиналном ».

Настала у средњем веку, у окриљу националне средњовековне државе која је подстицала њен развој, српска књижевност се формирала, а потом дуго еволуирала под утицајем византијске културе пре него што ће отоманска инвазија и пад средњовековне Србије у 15. веку брутално зауставити њен полет. Сведена на усмени облик уметничког изражавања током скоро три столећа, она ће се у писаној форми поново појавити тек у 18. веку, у деловима Хабсбуршке монархије насељеним српским исељеницима. Заслуге за то припадају првенствено младој интелигенцији која се поступно формирала у оквиру те дијаспоре. Образована углавном у Пешти и Бечу, она је настојала да помири славеносрпску традицију и западне утицаје и тако заправо послужила и као мост између средњовековног националног наслеђа и модерности. Ипак, истински препород српске књижевности као и њена потпуна интеграција у токове европске културе десиле се тек у 19. веку, после ослобођања Србије од турске власти и током формирања модерне националне државе.

У току дугог процеса европеизације – процеса који је, у другој половини 18. века започео рационалиста и просветитељ Доситеј Обрадовић – српска књижевност ће проћи кроз више развојних етапа. Настојећи да кроз убрзану еволуцију надокнади застој у развоју проузрокован историјским околностима, она ће се све више отворати за идеје које су долазиле из великих европских центара културе али и водити рачуна да при томе очува своју аутентичност и свој

идентитет националне књижевности. Тако је, упорно следећи свој пут на размеђу Истока и Запада, српска књижевност с временом успела не само да асимилије и интегрише нове идеје и плодотворне спољашње утицаје него и да успостави динамичан и креативан дијалог са другим, посебно западноевропским националним литературама. Укратко, ако се може констатовати да су, у почетку процеса европеизације, српски писци били приморани да се задовоље скромном улогом ученика и, понекад, имитатора својих великих европских учитеља, исто тако се може закључити да су они данас уважени саговорници и сарадници својих европских колега, ствараоци који равноправно учествују у изградњи заједничке « куће » која се зове европска цивилизација.

Имајући у виду изложене чињенице, овај научни скуп ће превасходно имати за циљ да покаже како је српска књижевност, асимилијући разне спољашње утицаје, градила сопствени идентитет и трасирала аутентични развојни пут. Конкретно, користећи предности компаративног читања, требало би кроз анализу интертекстуалног дијалога између *текста* и *контекста* показати на који начин су се, у тој књижевности, укрстиле и међусобно оплодиле различите уметничке тенденције – оно што је аутохтоно, својствено српској култури, и оно што је дошло споља, посебно оно што је усвојено из западне културне сфере. На крају, надамо се да ће овај научни скуп дати и потпунији одговор на следеће питање: у којој мери је српска књижевност – коју данас можемо посматрати истовремено и као интегративни део европске литературе и као засебну, самосвојну националну књижевност – успела да оствари оригиналну синтезу *усвојеног* и *аутохтоног* ?

Језици научног скупа: франсузски и српски.

Учесници : 27 научних истраживача са универзитета из Француске, Србије и других европских земаља.

INFORMATIONS

Europe - Européanité – Européanisation (UMR 5222)

<http://eee.aquitaine.cnrs>

Maison des Sciences de l'Homme d'Aquitaine (MSHA)

<http://www.msha.fr/msha/index.php>

CONTACT

Milivoj Srebro

milivoj.srebro@gmail.com

